

Krachtlijnen hervorming verbintenissenrecht

24.08.2021

Simon Deryckere

1

INHOUDSTAFEL

- I. INLEIDING
- II. ALGEMENE BEPALINGEN
- III. VERBINTENISSEN UIT CONTRACTEN
- IV. ONEIGENLIJKE CONTRACTEN
- V. BUITENCONTRACTUELE AANSPRAKELIJKHEID?
- VI. ALGEMEEN REGIME VAN DE VERBINTENIS

2

I. INLEIDING

3

I. INLEIDING

- A. Stand van zaken
- B. Inwerkingtreding
- C. Algemene insteek
- D. Toepassingsgebied

4

A. Stand van zaken

- B.W. is verouderd, onvolledig en geeft geen correct beeld van het vigerend recht
- Vergelijking met de buurlanden
- Justitieplan Koen Geens 18 maart 2015
- 6 Commissies voor de hervorming van het B.W. met coördinatoren prof. E. DIRIX en prof. P. WERY
- Publieke consultatie

5

A. Stand van zaken

- Wet van 14 april 2019 tot invoering van het nieuw Burgerlijk Wetboek en tot invoering van het boek 8 “Bewijs” in dat Wetboek, in werking op 1 november 2020.
- Wet van 4 februari 2020 tot invoering van Boek 3 “Goederen” in het nieuw Burgerlijk Wetboek, in werking op 1 september 2021.
- Wetten van 20 mei 2020 inzake “Relatievermogensrecht” en “Nalatenschappen, schenkingen en testamenten”

6

A. Stand van zaken

- Beleidsnota Minister van Justitie Vincent Van Quickenborne 4 november 2020.
- Wetsvoorstel van 24 februari 2021 houdende Boek 5 “Verbintenissen” van het Burgerlijk Wetboek (vgl. wetsvoorstel van 3 april 2019).
- Wetsvoorstel van 24 februari 2021 houdende Boek 1 “Algemene bepalingen” van het Burgerlijk Wetboek.
- Aansprakelijkheidsrecht?

7

B. Inwerkingtreding

- Inwerkingtreding eerste dag van de zesde (6de!) maand na de datum van publicatie in het Belgisch Staatsblad.
- In de regel enkel van toepassing op rechtsfeiten/rechtshandelingen die nadien werden gesteld.
- In de regel niet van toepassing op gevolgen die zich nadien voordoen
- In de regel niet van toepassing op rechtsfeiten en handelingen van nadien indien betrekking op rechtsfeit of rechtshandeling van voordien.
- Partijen kunnen anders overeenkomen!

8

B. Inwerkingtreding

- Keuze van partijen
- Argumentatie in het kader van huidig recht
- Rechtspraak anticipeert op komend recht

9

C. Algemene insteek

- Codificeren rechtspraak en rechtsleer
- Verduidelijken – beslechten twistpunten
- Vernieuwen
  - *de lege lata*
  - *de lege ferenda*

10

C. Algemene insteek

- Publicatie voorontwerpen en memorie van toelichting op website FOD Justitie
- Evolutie, geen revolutie
- Meer autonomie voor partijen (°ontlasten justitie?)
- Verregaande bevoegdheden voor de rechter indien toch gevat

11

D. Toepassingsgebied

- Gemeen recht – bijzondere wetgeving.
- Nieuw Boek 7 B.W. – Bijzondere overeenkomsten.
- Onrechtmatige bedingen ten aanzien van consumenten (artikel I.8,22° *juncto* artikelen VI.82 e.v. WER).
- Onrechtmatige bedingen tussen ondernemingen (B2B wet dd. 4 april 2019, in werking op 1 december 2020).
- Nieuwe nietigheidsgrond: kennelijk onevenwicht!
  - toetredingscontract (artikel 5.10 *juncto* artikel 5.52) B.W.

12

II. ALGEMENE BEPALINGEN

13

II. ALGEMENE BEPALINGEN

- Nieuw Boek 1 B.W. – “Algemene bepalingen”
- Artikel 1.5 – Kennisgeving langs elektronische weg (vb. e-mail)
  - Aanvaarding
  - Onderscheid kennis kunnen hebben en effectieve kennis
- Artikel 1.10 – Verbod op rechtsmisbruik
  - Een voorzichtig en redelijk persoon

14

III. VERBINTENISSEN UIT CONTRACTEN

15

III. VERBINTENISSEN UIT CONTRACTEN

- A. Totstandkoming van het contract
- B. Geldigheidsvereisten
- C. Nietigheid
- D. Uitvoering van het contract
  - Nieuwe, preventieve rechtsmiddelen
- E. Postcontractuele verbintenissen

16

A. Totstandkoming van het contract

- Contractvrijheid – artikel 5.14.
  - Vrijheid maar...de gevallen die wet bepaalt.
- Informatieplichten – artikel 5.16.
  - Geen algemene informatieplicht.
  - WER.

17

A. Totstandkoming van het contract

- Precontractuele aansprakelijkheid – artikel 5.17.
  - Culpa in non contrahendo*
- Herroepingsrecht – artikel 5.22.
- Algemene voorwaarden – artikel 5.23.
  - vermoeden van bijkomstigheid
  - *battle of the forms*
  - vooraf uitdrukkelijk aangeven, niet in AV

18

A. Totstandkoming van het contract

- Optiecontract of eenzijdige contractbelofte – artikel 5.26.
  - Sanctie bij derde-medeplichtigheid: niet-tegenstelbaarheid en substitutie.

19

A. Totstandkoming van het contract

- Elektronisch contracteren
  - Functionele gelijkwaardigheid – geldigheid
  - Boek VIII B.W. – Functionele gelijkwaardigheid – bewijs
- Aankoop van onroerend goed per e-mail
  - Arrest HvB Antwerpen dd. 19 december 2016
  - Consensualisme (MvT p. 42)
  - Wet dd. 20 september 2018, inwerkingtreding 20 oktober 2018.

20

B. Geldigheidsvereisten

- Materiële vergissing – artikel 5.32.
- Misbruik van omstandigheden – artikel 5.37.
  - Einde van de bijzondere vormen van benadeling (1/4 bij verdeling, artikel 887 B.W. - 7/12 bij verkoop onroerend goed, artikel 1674 B.W.)
  - Gekwalificeerde benadeling
  - Wanverhouding + misbruik van zwakke positie

21

B. Geldigheidsvereisten

- Bekwaamheid
  - Benadeling van een minderjarige – artikel 5.43.
- Oorzaak
  - Behoud van concept
  - Wederkerige contracten
  - Bijzondere regeling inzake schenkingen en testamenten

22

C. Nietigheid

- Nietigheid – artikelen 5.57 e.v.
  - Vervagen onderscheid relatieve en absolute nietigheid
  - Mogelijkheid van bevestiging
  - Algemene toets van rechtsmisbruik
  - Nieuw: artikel 5.57 rechter kan nietigheidsanctie ter zijde schuiven indien kennelijk ongeschikt

23

C. Nietigheid

- Inwerkingstelling – artikel 5.59.
  - Gerechtelijke beslissing of akkoord partijen
  - Nieuw: buitengerechtelijke nietigverklaring – kennisgeving
- Verjaring – artikel 5.60.
  - Aligneren op verjaringstermijn voor buitencontractuele aansprakelijkheid

24

C. Nietigheid

- Partiële nietigheid – artikel 5.63
  - Partiële nietigheid (beding/overeenkomst)
  - (On-)deelbaarheid - bedoeling van partijen
  - Doel norm – consumentenbescherming
  - In beginsel deelbaar: rechtskeuze en geschillenbeslechting
  - Cass. 14 september 2017 en 23 november 2017

25

D. Uitvoering van het contract

- Interpretatie van het contract – artikel 5.64.
  - gemeenschappelijke bedoeling
  - geschrift
    - * interpretatie niet kennelijk onverzoenbaar
    - * rekening houdend met omstandigheden

26

D. Uitvoering van het contract

- Uitvoering van de overeenkomst ter goede trouw – artikel 5.73.
  - Voor niet geschreven gehouden

27

D. Uitvoering van het contract

- Impreviseleer – artikel 5.74.
  - *Opting out*
  - Voorwaarden
  - Verbintenissen blijven nakomen tijdens onderhandelingen
  - *Kan* de rechter het contract aanpassen of beëindigen
  - Zoals in kortgeding

28

D. Uitvoering van het contract

- Verzuim – artikel 5.227 (contractueel en buitencontractueel)
  - Niet-nakoming
  - Toerekenbaar
  - Ingebrekestelling
    - * mogelijkheid vervroegd – artikel 5.232
    - * uitzonderingen – artikel 5.233

29

D. Uitvoering van het contract

- Exceptie van niet-uitvoering (*enac*) – artikel 5.98 *juncto* 5.239.
  - Tot SA uitvoert of aanbiedt dit te doen
  - Bewijslast SA
  - Nieuw: ***exceptio timoris***
  - Kennisgeving?

30

D. Uitvoering van het contract

- Opsomming van de sancties – artikel 5.83.

- Uitvoering *in natura*
- Herstel van de schade
- Ontbinding van de overeenkomst
- Prijsvermindering
- Opschorten eigen verbintenis

31

D. Uitvoering van het contract

- Uitvoering *in natura* – artikel 5.85.

- Bevestiging: buitengerechtelijke vervanging van de schuldenaar
- Hoogdringendheid/bijzondere omstandigheden
- Elke niet-nakoming
- Cass. 18 juni 2020

32

D. Uitvoering van het contract

- Ontbinding van het contract – artikel 5.90.
  - Bevestiging: buitengerechtelijke ontbinding
- Nieuw: ***anticipatory breach***
  - Uitzonderlijke omstandigheden
  - Schuldenaar laat na waarborgen te bieden
  - Suppletief recht

33

D. Uitvoering van het contract

- Ontbinding van het contract
  - Gedeeltelijke ontbinding - artikel 5.91.
- Recht op prijsvermindering - artikel 5.97.
  - Eerste versie enkel kwantitatief gedeeltelijke nakoming – nu ook kwalitatief !

34

D. Uitvoering van het contract

- Schadebedingen – artikel 5.88.
  - Nieuw: criterium matiging - van potentiële schade naar kennelijk onredelijk, rekening houden met alle omstandigheden
    - * werkelijke schade
    - * potentiële schade
    - * ernst inbreuk
    - * herhaling
    - * opzet
  - Marginale toetsing

35

D. Uitvoering van het contract

- Exoneratiebedingen – artikel 5.89.
  - Schadebeding kan verkapt exoneratiebeding zijn
  - Mogelijk voor contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid
  - Uitzonderingen:
    - * de wet
    - * opzet (ook van personen voor wie men instaat)
    - * uitholling van de overeenkomst
    - * aantasting fysieke integriteit
  - Zware fout cf. B2B-wet

36

D. Uitvoering van het contract

- Derde-medeplichtigheid aan andermans contractbreuk – artikel 5.111.
  - Bevestiging: kennen of behoren te kennen – vb. statuten
- Beëindiging van het contract – artikel 5.112.
  - terminologie: opzegging

37

E. Postcontractuele verbintenissen

- Postcontractuele verbintenissen – artikel 5.114.
  - Bevestiging: blijven van toepassing na beëindiging (vb. vertrouwelijkheid)
  - Onderscheid wijze van beëindiging (vb. schadebeding)
  - Verbindingen die ontstaan naar aanleiding van de beëindiging
  - Cass. 23 oktober 2017

38

E. Postcontractuele verbintenissen

- Restitutieverplichtingen
  - Algemene regeling – artikel 5.115 e.v.
  - Rechter kan weigeren bij schending OO.

39

IV. ONEIGENLIJKE CONTRACTEN

40

IV. ONEIGENLIJKE CONTRACTEN

- A. Algemeen
- B. Ongerechtvaardigde verrijking

41

A. Algemeen

- Zaakwaarneming
- Onverschuldigde betaling
- Ongerechtvaardigde verrijking

42

B. Ongerechtvaardigde verrijking

- Ongerechtvaardigde verrijking – artikel 5.133.
  - Subsidiariteit
  - Gebrek aan bewijs andere rechtsgrond
Cass. AR20210614.3N7
  - Bewijslast
Cass. AR20210611.N1
  - Ambtshalve
Cass. AR20210614.3N1

43

V. BUITENCONTRACTUELE AANSPRAKELIJKHEID?

44

V. BUITENCONTRACTUELE AANSPRAKELIJKHEID

- A. Nieuw: cumul (buiten-)contractuele vorderingen
- B. Preventieve mogelijkheden

45

A. Nieuw: cumul (buiten-)contractuele vorderingen

- Cumul buitencontractuele aansprakelijkheid en andere rechtsgrond
- Cumul van buitencontractuele aansprakelijkheden
- Cumul van buitencontractuele en contractuele aansprakelijkheden
  - Tenzij de wet of overeenkomst uitsluiten
  - Bedingen inzake aansprakelijkheid (vb. exoneratiebeding)
    - * uitz. lichamelijke schade

46

A. Nieuw: cumul (buiten-)contractuele vorderingen

- Exoneratiebedingen en hulp personen
  - * In de hoofdovereenkomst
  - * *Quid* onderaanemingsovereenkomst?

47

B. Preventieve mogelijkheden

- Preventiekosten
  - Schade of ***dreigende*** schade
  - Geen verplichting om schade zoveel mogelijk te beperken
  - Redelijkheid
- Verbod of bevel
  - Schade of ***dreigende*** schade
  - Enkel bij foutaansprakelijkheid
  - Redelijkheid

48

VI. ALGEMEEN REGIME VAN DE VERBINTENIS

49

VI. ALGEMEEN REGIME VAN DE VERBINTENIS

- A. Voorwaarde en termijn
- B. Pluraliteit van verbintenissen en partijen
- C. Overdracht van verbintenissen
- D. Betaling
- E. Niet-nakoming van de verbintenis
- F. Varia

50

A. Voorwaarde en termijn

- Opschortende voorwaarde – artikel 5.139
  - Opschorting opeisbaarheid
- Potestatieve voorwaarde - artikel 5.141
  - Nietig bij afwezigheid toestemming

51

A. Voorwaarde en termijn

- Stilzwijgende ontbindende voorwaarde - artikel 5.142.
  - Werkelijke wil van partijen
  - *Intuitu personae*
  - Samenhangende overeenkomsten – DCFR
- Interpretatie – artikel 5.143.
  - Redelijkerwijs niet zal voordoen

52

A. Voorwaarde en termijn

- Afstand van de voorwaarde – artikel 5.145.
  - Cass. 30 juni 2016
  - Exclusief in het belang van de betrokkene
  - Voorwaarde nog niet vervuld

53

A. Voorwaarde en termijn

- Opschortende en ontbindende voorwaarde - artikel 5.147.
  - Van retroactieve werking naar uitwerking in de toekomst
  - Suppletief recht
    - * (Niet) van rechtswege
    - * (Wel) retroactief

54

A. Voorwaarde en termijn

Opschortende tijdsbepaling

- Bewarende handeling door schuldeiser
  - * Niet enkel opschortende voorwaarde
  - * Vb. overschrijving akte die aan basis ligt verbintenis

- Verval
  - * Suppletief
  - * Opeisbaarheidsbeding

55

B. Pluraliteit van verbintenissen en partijen

- Cumulatieve of conjunctieve verbintenis – artikel 5.156.

- Alternatieve verbintenis

- Subsidiaire verbintenis

56

B. Pluraliteit van verbintenissen en partijen

- Hoofdelijkheid – artikel 5.160 e.v.
- Ondeelbaarheid – artikel 5.166 e.v.
- *In solidum* gehoudenheid - artikel 5.168 e.v.

57

B. Pluraliteit van verbintenissen en partijen

- Hoofdelijkheid
  - Hoofdelijkheid bij ondernemingen – artikel 5.160 §2 lid 2
    - * Wet houdende hervorming van het ondernemingsrecht dd. 15 april 2018, inwerkingtreding op 1 november 2018
  - Onderlinge verdeling SA
    - * gelijke delen – suppletief
    - * omstandigheden (belang / ernst schade)

58

B. Overdracht van verbintenissen

- Cessie van schuldvordering – artikel 5.174.
  - Contractueel cessieverbod
  - Overdracht enkel niet-tegenwerpelijk ingeval van derde medeplichtigheid aan andermans contractbreuk
  - Wet van 11 juli 2013 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de zakelijke zekerheden op roerende goederen betreft en tot opheffing van diverse bepalingen ter zake, inwerkingtreding op 1 januari 2018

59

C. Overdracht van verbintenissen

- Overdracht van betwiste rechten – artikel 5.178.
  - SA kan zich bevrijden door betaling prijs
  - Bewijs
  - Uitz. o.m. onroerend goed – kwalitatieve rechten

60

C. Overdracht van verbintenissen

- (Volkomen) schuldoverdracht – artikelen 5.187 e.v.
  - toestemming van de schuldeiser
- (Volkomen) overdracht van de overeenkomst – artikel 5.193.
  - Boek XX WER – gerechtelijke reorganisatie door overdracht onder gerechtelijk gezag

61

D. Betaling

- Respijttermijnen – artikel 5.201.
  - Contractueel én buitencontractueel

62

D. Betaling

- Interest
  - Remuneratoire vs. nalatigheidsinterest
  - Nalatigheidsinterest
    - * moratoire interest vs. compensatoire interest

63

D. Betaling

- Schuldeisersverzuim – artikelen 5.211 e.v.
  - Ingebrekestelling
  - Consignatie
  - Sekwester
  - Kosten

64

D. Betaling

- Subrogatie – artikelen 5.217 e.v.
  - nieuw: tegenwerpelijkeid aan SA cf. cessie

65

E. Niet-nakoming van de verbintenis

- Overmacht – artikel 5.226.
  - verplichting van SA om SE te informeren binnen redelijke termijn

66

E. Niet-nakoming van de verbintenis

- Rechterlijke beslissing die geldt als akte – artikel 5.236.
  - Beslissing die objectief vaststelbaar is (vb. goedkeuring plan, aanstelling arbiter) (cf. WVV)
  - gelden als bewijs (vb. notariële akte na optie onroerend goed)

67

F. Varia

- Pauliaanse vordering – artikel 5.243.
  - Anterioriteitsvereiste?

68

F. Varia

- Schuldvergelijking – artikel 5.255.
  - Wettelijk vs. conventioneel
  - Samenhang
  - Conventioneel
    - ✓ vordering en overeenkomst van voor de samenloop
    - ✓ artikelen 14 en 15 van de wet van 15 december 2004 betreffende financiële zekerheden
    - ✓ ook mogelijk tussen meer dan twee partijen

69

Vragen?

Wenst u meer informatie, dan kan u
steeds contact opnemen met:

Simon Deryckere
Advocaat
s.deryckere@fellows.be
www.fellows.be
8300 Knokke-Heist
Kalvekeetdijk 179/08

70